

**Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Андріюк В.В.

**ЗАГАЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРАВНИЧІ КОМПЕТЕНТНОСТІ:
методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів
денної форми навчання
спеціальності 081 «Право»
ОПП «Міжнародне та європейське право»**

**Івано-Франківськ
2022**

Схвалено науково-методичною радою Навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 5 від 30 червня 2022 р.).

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 10 від 24 травня 2022 р.).

Андріюк В.В. Загальні навчальні правничі компетентності: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 081 «Право», ОПП «Міжнародне та європейське право». Івано-Франківськ: Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2022.

© Андріюк В.В., 2022

© ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2022

ВСТУП

Загальні навчальні правничі компетентності є однією з вибірових навчальних дисциплін освітньо-професійної підготовки бакалаврів зі спеціальності 081 «Право», ОПП «Міжнародне та європейське право», що вивчається студентами першого курсу протягом одного навчального семестру і має на меті формування системи сучасних теоретико-методологічних вмінь аналітичного, логічного та критичного мислення на основі логіки та знань, одержаних протягом освіти на попередніх етапах соціалізації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» є модифікований специфікою змісту навчання та діяльності в правничій галузі різновид загальних навчальних компетентностей, який має багатовимірну структуру, де ключовими є такі компетентнісні виміри, як уміння мислити критично, аналітично та логічно. Аналітичне мислення включає здатність людини до використання логіки при аналізі масивів інформації та прийнятті рішень, що передбачає аналіз і синтез інформації в цілому, розбиття проблеми на складові частини та їх аналіз, послідовне відстеження та аналіз передумов, причин і наслідків, відновлення відсутньої інформації за допомогою логіки, пошук кількох варіантів вирішення завдання, аналіз та оцінку отриманих формальних моделей ситуацій з метою вибору оптимального варіанту рішення. Критичне мислення як загальна здатність розуміння дискурсивної організації мовлення, оцінки ідей та думок передбачає також перевірку точності тверджень та обґрунтованості міркувань, системну оцінку аргументів на основі чітких раціональних критеріїв, генерацію та інтелектуальну обробку інформації, отриманої на основі спостереження, досвіду, комунікації або власних роздумів. Логічне мислення включає здатність особи аналізувати інформацію на відповідність законам, правилам і методам побудови правильних міркувань, здатність аналізувати, оцінювати, доповнювати судження, міркування, аргументацію, викладені природною мовою.

Міждисциплінарні зв'язки визначаються інтегративним характером навчальної дисципліни, міждисциплінарним дискурсом, тісним зв'язком з комплексом базових та гуманітарних, а також юридичних дисциплін. Навчальна дисципліна “Загальні навчальні правничі компетентності” тісно пов'язана з логікою, яка інтегрує в собі інформацію про особливості абстрактного мислення та його

вираження в мові, природу та процес логічного мислення, основи традиційних і сучасних теорій поняття, судження, умовиводу, гіпотези, аргументації, логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень, засоби традиційної та сучасної логіки в аналізі думок та міркувань, висловлених природною мовою, а також знаннями, одержаними протягом освіти на попередніх етапах соціалізації. З іншого боку, навчальна дисципліна «Загальні навчальні правничі компетентності» покликана сформувати систему сучасних теоретико-методологічних вмінь аналітичного, логічного та критичного мислення, що необхідні при вивченні всіх юридичних дисциплін.

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» є формування системи сучасних теоретико-методологічних вмінь аналітичного, логічного та критичного мислення на основі логіки та знань, одержаних протягом освіти на попередніх етапах соціалізації.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності» є:

1) формування здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

2) формування здатності застосовувати закони та правила формальної логіки;

3) формування здатності осмислювати великі обсяги інформації, поданої в різних формах, структурувати її й робити з неї логічні висновки, порівнювати зміст різних джерел інформації, знаходити в них спільні елементи, аналогії й розбіжності тощо;

4) формування здатності будувати формальні моделі реальних життєвих ситуацій і вміти досліджувати їх на основі дедуктивних міркувань;

5) формування здатності аналізувати судження, міркування, аргументації, знаходити в них вади, визначати, як додаткова інформація може посилювати або послаблювати аргументацію на основі індуктивних і дедуктивних міркувань;

6) формування здатності визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин;

7) формування здатності формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

8) формування здатності оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- особливості абстрактного мислення та його вираження в мові;
- про природу та процес логічного мислення;
- основи традиційних і сучасних теорій поняття, судження, умовиводу, гіпотези, аргументації;
- логічні закони і правила щодо побудови та аналізу понять, суджень, умовиводів, гіпотез, доведень;
- засоби традиційної та сучасної логіки в аналізі думок та міркувань, висловлених природною мовою;
- про елементарні математичні закономірності, математичні об'єкти та операції з ними;

вміти:

- знаходити, упізнавати, оцінювати в тексті інформацію;
- розрізняти, інтерпретувати, оцінювати позиції, ролі учасників комунікації;
- визначати інтенцію (намір) автора (мета тексту або його частини);
- аналізувати, тлумачити мотиви (відкриті й приховані) дій, учинків мовців (персонажів); виявляти й аналізувати ставлення автора / мовця до повідомлюваного;
- розрізняти й інтерпретувати логічно-об'єктивний та емоційно-оцінний аспекти тексту;
- визначати й інтерпретувати стратегії, тактики учасників комунікації;
- визначати основну й побічні ідеї, диференціювати їх;
- визначати тему, мікротеми, опорні слова;
- визначати умови (пресупозиції), важливі для чинності міркувань, інформації;
- розуміти експліцитну (наявну в тексті) й виявляти імпліцитну (може бути виведена з тексту) інформацію;
- аналізувати організацію інформації в тексті;
- аналізувати композицію, структуру, хронотопну організацію тексту;
- виявляти взаємозв'язки частин тексту, різних текстів;
- узагальнювати концептуальні положення тексту;
- простежувати логіку міркувань, доводів мовця;

- зіставляти різні позиції, точки зору, інтерпретації;
- прогнозувати можливі зміни змісту тексту в разі зміни контексту;
- проводити аналогії до тверджень або аргументів у тексті;
- виявляти слабкі й сильні аргументи, хибні судження й висновки, суперечності;
- виявляти деталі важливих для розуміння позиції
- розпізнавати модальність / тональність тексту;
- розрізняти засновки, тези, аргументи, приклади;
- визначати вплив нової інформації на твердження або аргументи в наведеному тексті (текстах);
- розвивати ідею, позицію за зміни умов;
- розрізняти факти й судження про них, факти й інтерпретації, дане й нове, об'єктивне й суб'єктивно-оцінне;
- оцінювати цінність доказів, фактів, визначень;
- оцінювати характеристики інформації;
- виявляти засоби організації інформації (метатекст);
- аналізувати риторичні аспекти тексту;
- аналізувати стильові, жанрові, мовні особливості тексту;
- розуміти й інтерпретувати значення слів, фраз, фрагментів у контексті;
- з'ясовувати призначення слів, фраз, фрагментів у контексті;
- виявляти маніпулятивні, конфліктогенні тактики;
- розуміти можливості застосування заданої системи відношень для вирішення поставленого завдання;
- міркувати із умовними твердженнями («якщо – то») і розпізнавання логічно еквівалентні формулювання таких тверджень;
- визначати твердження, які можуть або мають бути істинними для заданих фактів і правил; визначати твердження, які можуть бути або мають бути істинними за даних фактів і правил разом із новою інформацією у формі додаткових або суттєвих фактів або правил;
- визначати твердження, які в заданому контексті є логічно-еквівалентними вихідному твердженню й можуть його замінити, щоб при цьому можливі результати від цього не змінилися;
- виокремлювати й диференціювати поняття (об'єктів) й відношення;
- розуміти поняття й відношення
- установлювати зміст і структуру понять і відношень

- визначати несуперечливість теорії (побудова (або розпізнавання) конкретної реалізації (моделі) теорії, тобто конкретного набору об'єктів, які задовольняють визначенням, мають відповідні відношення й задовольняють наданим аксіомам (правилам) або, навпаки, - дедуктивне доведення неможливості побудови такої моделі);

- визначати (дедуктивно) властивості об'єктів і відношень структури;

- визначати вплив додаткових аксіом (правил) - як вони впливають на властивості об'єктів і відношень;

- з'ясовувати, які додаткові аксіоми (правила) слід додати до теорії, щоб об'єкти й відношення отримали нові задані властивості;

- робити висновки на основі зображень об'єктів та відомостей про них;

- формалізувати зміст тверджень у вигляді схем, таблиць, графіків;

- здійснювати нескладні арифметичні обрахунки;

- аналізувати судження: виокремлювати поняття й визначати складові судження (засновок, тезу, аргумент, доведення);

- визначати головну ідею тези (висновку);

- знаходити еквівалентні формулювання тези (висновку);

- визначати сильніші або слабкіші формулювання тези (висновку);

- визначати вплив нових фактів або норм на судження;

- визначати факти, які підсилюють або послаблюють аргументацію;

- визначати правила (закони), які удосконалюють аргументацію;

- визначати форму доведення і вміти виражати його у термінах й у символній формі;

- застосовувати закони формальної логіки для перетворення логічних виразів з метою проведення дедуктивних доказів методами математичної логіки;

- використовувати квантори в логічних міркуваннях;

- застосовувати поняття логічного наслідку необхідної і достатньої умови;

- проводити непряме доведення від супротивного;

- проводити непряме і розділове доведення;

- проводити доведення за аналогією;

- розпізнавати аналогії в аргументації;

- будувати аргументацію за аналогією;

- знаходити слабкі місця в аргументації, критикувати і спростовувати аргументацію;
- будувати обґрунтовані висновки.

Вищезгадані завдання реалізуються шляхом спільної активної роботи викладача та студентів на лекційних і семінарських заняттях, а також в процесі самостійної роботи студентів. Остання спрямована на повторення, закріплення, розширення і поглиблення знань, одержаних на попередніх етапах навчання, а також під час лекційних занять з даної навчальної дисципліни. Причому, самостійна робота передбачає повторення та вивчення теоретичних питань кожної теми дисципліни, які необхідні для успішного вирішення практичних завдань на семінарських заняттях. Тому вивчення цих питань потребує додаткового часу, який зараховується в самостійну роботу.

З цією метою на самостійну роботу студентам виносяться детальний перелік питань для самостійного вивчення, контрольні питання до теми та основна література до теми. Сформульовані до кожної теми методичні вказівки допоможуть студентам зорієнтуватися в навчальному матеріалі, визначити логічну структуру теми та кожного питання, що виносяться на самостійне вивчення, і таким чином самостійно сформувати логічно побудовані, структуровані, чіткі, вичерпні відповіді на поставлені питання.

Самостійна робота студентів спрямована на вивчення та поглиблення тих питань або окремих їх аспектів, які не охоплюються лекційним курсом і не виносяться для обговорення на семінарських заняттях. Тому студенти повинні самостійно вивчити ці питання і підготувати на них відповіді, враховуючи методичні вказівки та рекомендації, що містяться в даному навчально-методичному виданні.

Врахування викладених в цьому навчально-методичному виданні вказівок дозволить ґрунтовно вивчити питання, що становлять предмет навчальної дисципліни «Загальні навчальні правничі компетентності», шляхом спільної активної роботи викладача та студентів на семінарських заняттях, а також спрямує пізнавальну активність студентів на вивчення багатьох важливих питань аналітичного, логічного та критичного мислення, сприятиме ґрунтовному засвоєнню знань з дисципліни, розвитку правового мислення та розширенню світогляду студентів, що навчаються за спеціальністю 081 «Право», ОПП «Міжнародне та європейське право».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. АНАЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Аналітичне мислення включає здатність людини до використання логіки при аналізі масивів інформації та прийнятті рішень, що передбачає аналіз і синтез інформації в цілому, розбиття проблеми на складові частини та їх аналіз, послідовне відстеження та аналіз передумов, причин і наслідків, відновлення відсутньої інформації за допомогою логіки, пошук кількох варіантів вирішення завдання, аналіз та оцінку отриманих формальних моделей ситуацій з метою вибору оптимального варіанту рішення.

Аналітичне мислення – здатність людини розуміти суть ситуації, проблеми, задачі, що досягається двома шляхами:

- 1) розбиттям проблеми на складові частини та їх дослідження;
- 2) відстеження, аналіз передумов, причин і наслідків.

В процесі аналітичного мислення відбуваються такі етапи обробки інформації (аналіз):

- 1) розбиття інформації на складові частини;
- 2) аналіз частин та інформації в цілому;
- 3) якщо інформації не вистачає для розв'язку задачі, міркування і доповнення на основі умовиводів;
- 4) окреслення ймовірних варіантів розв'язку задачі
- 5) аналіз кожного варіанту (оцінка "плюсів" та "мінусів");
- 6) обрання оптимального рішення.

Ключові поняття модуля: аналіз, синтез, дедукція, індукція, узагальнення, систематизація, абстрагування, ідеалізація, конкретизація, загальне, ціле, часткове, випадкове, структура, композиція, система, компонент, елемент, відношення, множина, категорія, поняття, силогізм, факт, аксіома, постулат, теорія, твердження, судження, істина, хиба, абсурд, умовивід, міркування, принцип, закон, закономірність, класифікація, клас, група, формалізація, моделювання, демонстрація, доведення, обґрунтування, аргументація, спростування тлумачення, непослідовність, протиріччя, теза, аргумент, умова, засновок, висновок, алгоритм, процедура, процес, дія, діяльність, кон'юнкція, диз'юнкція, імплікація, еквіваленція, заперечення, спосіб, метод, методологія, таблиця, схема, графік, рисунок.

ТЕМА 1. ОСНОВНІ ЗАКОНИ ТА ОПЕРАЦІЇ ФОРМАЛЬНОЇ ЛОГІКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Питання самостійної роботи:

1. Поняття, типи (види) та роль мислення в правовому пізнанні.

- 1.1. Процес мислення та його внутрішня структура.
- 1.2. Єдність чуттєвого пізнання та абстрактного мислення.
- 1.3. Специфіка юридичного мислення.

2. Логічна форма (структура) як засіб зв'язку елементів думки між собою.

- 2.1. Формалізація як метод дослідження структури міркування: його суть, можливості та межі застосування.
- 2.2. Основні логічні форми: поняття, судження, умовивід.
- 2.3. Співвідношення між змістовною та формальною сторонами правильного мислення.

3. Проблема співвідношення мислення, міркування і мови.

- 3.1. Поняття, функції та типи мови. Природні та штучні мови.
- 3.2. Логічний аналіз мови як спосіб вияву логічних форм та структур.
- 3.3. Основні аспекти мови: семантика, синтаксис, прагматика.
- 3.4. Логіко-семантичний аналіз мови.
- 3.5. Семіотичний підхід до мови.
- 3.6. Значення і смисл. Види смислів.
- 3.7. Мова, мова логіки та метамова права і юридичної науки.

4. Загальна характеристика судження.

- 4.1. Судження, речення та висловлювання.
- 4.2. Логічне значення суджень.
- 4.3. Класифікація суджень.
- 4.3.1. Прості та складні судження.
- 4.3.2. Категоричні та некатегоричні судження.
- 4.4. Модальні судження та їх види.
- 4.5. Деонтична модальність та формальний аналіз норм права.
- 4.6. Пізнавальне та практичне значення суджень у практичній діяльності юристів.

5. Поняття та види складних суджень (висловлювань).

- 5.1. Логіка висловлювань (пропозиційна логіка) як базова логічна теорія.

- 5.2. Виклад складних суджень мовою логіки висловлювань.
- 5.3. Логічні сполучники. Вираження логічних сполучників у природній мові.
 - 5.3.1. Заперечення.
 - 5.3.2. Кон'юнкція.
 - 5.3.3. Диз'юнкція (строга і нестрога).
 - 5.3.4. Імплікація.
 - 5.3.5. Еквіваленція.
- 5.4. Формули складних суджень.
- 5.5. Логічний аналіз висловлювань.
- 5.6. Умовні та розділові судження.
- 5.7. Умови істинності складних висловлювань та визначення їх логічного значення за допомогою таблиць (матриць) істинності.
- 5.8. Логічні відношення між складними судженнями.
- 5.9. Методи встановлення істинності складних висловлювань.
- 6. Закони правильного мислення.**
 - 6.1. Принципи правильного мислення.
 - 6.2. Поняття та загальна характеристика закону формальної логіки.
 - 6.3. Основні закони логіки.
 - 6.3.1. Закон тотожності, закон несуперечності, закон виключеного третього, закон достатньої підстави як основні закони логіки.
 - 6.3.2. Зміст, вимоги, умови дії, функції, значення основних законів логіки та типові логічні помилки при їх порушенні.
 - 6.4. Інші закони формальної логіки та їх значення в логіці висловлювань (комутативний закон, асоціативний закон, дистрибутивний закон, закон ідемпотентності, закон поглинання, закони виключення констант і змінних, закон подвійного заперечення, закони де Моргана, закони простої та складної контрапозиції, закони виразу одних сполучників через інші, закон силогізму, закон виключення, закон виявлення).
 - 6.5. Еквівалентні перетворення формул логіки висловлювань.
 - 6.6. Кон'юнктивна та диз'юнктивна нормальні форми.
 - 6.7. Взаємозв'язок законів мислення.
 - 6.8. Істинність і формальна правильність міркування.
 - 6.9. Значення законів логіки для юриспруденції.

Контрольні питання:

- 1. Чим різняться поняття «мислення», «міркування», «розмірковування» ?

2. Які міркування називаються правильними?
3. Яка думка називається істинною?
4. Чи може правильне міркування мати хибний висновок? Якщо так, то за якої умови?
5. Чи може неправильне міркування мати істинний висновок? Якщо так, то за якої умови?
6. За яких умов можна одержати істинні висновки з допомогою міркувань?
7. Чим відрізняються логічні помилки від фактичних?
8. Що таке форма мислення?
9. У чому полягає сутність методу формалізації?
10. Які операції передбачає формалізація (думок, міркувань)?
11. Яке значення має формалізація?
12. Чим відрізняється штучна мова від природної?
13. Чим судження як форма мислення відрізняється від поняття?
14. Чим судження відрізняється від поняття за змістом?
15. Чим відрізняється будова судження від будови речення?
16. Що є спільного в будові судження і речення?
17. Що таке пропозиційна функція?
18. Які види складних суджень ви знаєте?
19. Які судження називаються єднальними?
20. Що характерне для розділових суджень?
21. Які судження відносяться до умовних?
22. Яке значення має логіка висловлювань?
23. Які ви знаєте типи складних висловлювань?
24. Які висловлювання називаються «завжди істинними» (законами логіки)?
25. Які висловлювання називаються «завжди хибними»?
26. Які висловлювання належать до невизначених (виконуваних)?
27. За яких умов кон'юнкція є істинною?
28. За яких умов є істинною нестрога диз'юнкція?
29. За яких умов є істинною строга диз'юнкція?
30. За яких умов є хибною імплікація?
31. За яких умов є істинною еквіваленція?
32. Що характерне для операції заперечення?
33. Що називається законом логіки?
34. Як формулюється закон тотожності?
35. Які обставини сприяють (а які стоять на перешкоді) дотриманню вимог закону тотожності?

36. Як формулюється закон суперечності?
37. Які ви знаєте наслідки, що випливають із закону суперечності?
38. Чому закон суперечності не діє на «логічному квадраті» між судженнями типу І та О?
39. Як формулюється закон виключеного третього?
40. Чому закон виключеного третього не діє на «логічному квадраті» між судженнями типу А та Е?
41. Які закони логіки діють між одиничними судженнями, в одному з яких щось стверджується, а в другому те саме, в той же час, у тому ж відношенні заперечується?
42. Як формулюється закон достатньої підстави?
43. Які наслідки випливають із закону достатньої підстави?
44. У чому полягає гуманістичний характер закону достатньої підстави?
45. Які інші закони логіки ви знаєте (назвіть їх і дайте формулювання кожного з них)?

Література:

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.
2. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. 11-те вид., випр. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2015. 262 с.
3. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
4. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 4-те вид., переробл. та допов. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 334 с.
5. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
6. Хоменко І. В. Логіка - юристам: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
7. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.
8. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.
9. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
10. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.

11. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
12. Логіка. Підручник. За заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с.
13. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Підручник. 2-ге вид. Центр учбової літератури, 2017. 294 с.
14. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
15. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ТЕМА 2. ЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ ТЕОРІЇ МНОЖИН

Питання самостійної роботи:

1. Поняття як форма думки.

- 1.1. Уявлення, поняття, слово.
- 1.2. Основні логічні засоби формування поняття: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення.
- 1.3. Мовні засоби вираження поняття.
- 1.4. Загальна характеристика імені.
 - 1.4.1. Структура значення імені: предметне значення (денотат, екстенсіонал) і смислове значення (смысл, інтенсіонал).
 - 1.4.2. Імена та поняття.
- 1.5. Поняття та слово. Терміни.
- 1.6. Роль поняття у пізнанні.
- 1.7. Значимість логічного аналізу понять для теоретичної і практичної діяльності юриста.

2. Логічна структура поняття.

- 2.1. Зміст поняття. Зміст поняття як система суттєвих ознак.
- 2.2. Види ознак предмета думки. Родові та видові ознаки.
- 2.3. Предикат як знакова форма фіксації змісту поняття.
- 2.4. Обсяг поняття.
 - 2.4.1. Обсяг поняття як множина.
 - 2.4.2. Елементи теорії множин. Множини (класи), типи множин,

підмножини і елементи множини (індивіди класів).

2.5. Закон зворотного відношення між обсягом та змістом поняття.

3. Види поняття.

3.1. Види поняття за обсягом (екстенціональна характеристика поняття).

3.1.1. Нульові поняття: хибні, гіпотетичні та необхідні.

3.1.2. Ненульові поняття: універсальні, загальні та одиничні, збірні та незбірні.

3.2. Види поняття за змістом (інтенціональна характеристика поняття).

3.2.1. Конкретні та абстрактні поняття.

3.2.2. Співвідносні та безвідносні поняття.

3.2.3. Позитивні та негативні поняття.

4. Логічні відношення між поняттями.

4.1. Порівнювані та непорівнювані, сумісні та несумісні поняття.

4.2. Типи сумісності: рівнозначність (тотожність), перехрещення, підпорядкування.

4.3. Типи несумісності: співпідпорядкування, протилежність (контрарність), суперечність (контрадикторність), доповнення (комплементарність).

4.4. Використання кіл Ейлера для графічного зображення відношень між поняттями.

5. Логічні операції над поняттями.

5.1. Узагальнення та обмеження поняття.

5.2. Визначення (дефініція) поняття як логічна операція.

5.2.1. Структурні елементи визначення поняття.

5.2.2. Види визначення поняття. Реальні та номінальні визначення поняття.

5.2.3. Правила та можливі помилки при визначенні поняття.

5.2.4. Прийоми, подібні до визначення поняття (опис, характеристика, порівняння, розрізнення, оstenсивне визначення).

5.2.5. Значення дефініцій в юриспруденції.

5.3. Операції над множинами та операції над обсягами (класами) поняття.

5.3.1. Об'єднання (складання) обсягів поняття.

5.3.2. Перехрещення (множення) обсягів поняття.

5.3.3. Доповнення та різниця (віднімання) обсягів поняття.

5.3.4. Основні закони логіки множин (класів).

5.4. Поділ поняття як логічна операція.

5.4.1. Структурні елементи операції поділу поняття (ділене поняття, члени поділу, підстава поділу).

5.4.2. Види поділу поняття (поділ за видозмінюваною ознакою та дихотомічний поділ).

5.4.3. Мереологічний поділ (розчленування цілого на частини).

5.4.4. Правила поділу поняття та можливі помилки при їх порушенні.

5.4.5. Класифікація та її види (природна і штучна).

5.4.6. Загальнонаукове значення поділу та класифікації поняття.

Контрольні питання:

1. Чим поняття відрізняється від інших форм мислення?
2. Що таке властивість предмета, а що – ознака поняття?
3. Які ознаки називаються істотними?
4. Що характерне для неістотних ознак?
5. Які ознаки належать до видових, а які – до родових?
6. Чим уявлення відрізняється від сприйняття?
7. Що є спільним для поняття і уявлення і чим вони відрізняються?
8. У якому зв'язку перебувають поняття і слово (ім'я)?
9. Про що свідчать явища синонімії та омонімії?
10. Що становить собою зміст поняття?
11. Яке співвідношення між змістом поняття і смислом відповідного імені?
12. Чим відрізняється обсяг поняття від обсягу уявлення?
13. Як визначити елемент обсягу поняття?
14. У якому відношенні перебувають зміст і обсяг поняття?
15. Які поняття називаються порівнянними, а які – непорівнянними?
16. Що характерне для сумісних понять?
17. Які види сумісних понять ви знаєте?
18. Чим відрізняються різновиди сумісних понять?
19. Чим сумісні поняття відрізняються від несумісних?
20. Які є види несумісних понять?
21. Що є спільним і чим відрізняються суперечні і протилежні поняття?
22. Чим подібні сумісні та несумісні поняття?
23. Які операції над поняттями ви знаєте?
24. Що є об'єктивною основою узагальнення і обмеження понять?

25. Як змінюються обсяг і зміст поняття при узагальненні?
26. Що є межею узагальнення поняття?
27. Як змінюються обсяг і зміст поняття при обмеженні?
28. Що є межею обмеження поняття?
29. Яке значення мають операції обмеження і узагальнення понять?
30. Яка структура операції поділу поняття?
31. Які види поділу ви знаєте?
32. Як співвідносяться поняття «поділ» і «класифікація»?
33. Які види класифікації ви знаєте?
34. Чим наукова класифікація відрізняється від ненаукової?
35. Як формулюються основні правила поділу понять?
36. Які мислені операції, подібні до поділу, ви знаєте?
37. Яке значення має операція поділу понять?
38. У чому полягає сенс операції додавання понять?
39. Що таке операція множення понять?
40. У чому полягає сутність операції віднімання понять?
41. Яке значення мають операції додавання, множення і віднімання понять?
42. Що таке визначення поняття?
43. Які види визначень понять ви знаєте?
44. Яка структура операції визначення поняття?
45. Яким правилам підлягає операція визначення поняття?
46. Яке значення має логічна операція визначення?
47. Які логічні операції, подібні до визначень, ви знаєте?
48. Які функції виконують операції над поняттями?

Література:

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.
2. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
3. Хоменко І. В. Логіка - юристам: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
4. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.
5. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
6. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.

7. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
8. Логіка. Підручник. За заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с.
9. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Підручник. 2-ге вид. Центр учбової літератури, 2017. 294 с.
10. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
11. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ТЕМА 3. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАНЬ В АНАЛІТИЧНОМУ МИСЛЕННІ

Питання самостійної роботи:

1. Числа та операції з ними.

- 1.1. Натуральні числа та операції з ними.
- 1.2. Дробові числа (звичайні та десяткові дроби) та операції з ними.
- 1.3. Середнє арифметичне та відсотки.
- 1.4. Подільність натуральних чисел.
- 1.5. Відношення і пропорції.
- 1.6. Раціональні числа та операції з ними.
- 1.7. Властивості математичних операцій.

2. Формалізація змісту тверджень у вигляді схем, таблиць, графіків.

3. Числові послідовності.

- 3.1. Загальне розуміння послідовності та числових послідовностей.
- 3.2. Арифметична прогресія.
- 3.3. Геометрична прогресія.

4. Елементи комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики.

- 4.1. Основні правила комбінаторики.
- 4.2. Комбінаторні правила суми та добутку.
- 4.3. Перестановки, розміщення, комбінації.

5. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики.

- 5.1. Аксиоми теорії ймовірностей.
- 5.2. Умовна ймовірність.
- 5.3. Незалежні події.
- 5.4. Випадкова величина.
- 5.5. Частота та ймовірність випадкової події.
- 5.6. Математичне сподівання випадкової величини.
- 5.7. Статистичний аналіз даних.

Контрольні питання:

1. Які є числа та операції з ними?
2. Сформулюйте основні ознаки подільності натуральних чисел.
3. Назвіть основні властивості математичних операцій.
4. Що таке відношення?
5. Що таке пропорція?
6. Що розуміють під числовою послідовністю?
7. В чому суть та які можливості застосування арифметичної та геометричної прогресій?
8. Які основні правила комбінаторики?
9. Сформулюйте основні правила теорії ймовірностей і математичної статистики.
10. Що таке умовна ймовірність?
11. Що таке незалежні події?
12. Що таке випадкова величина?

Література:

1. Гайштут О.Г., Ушаков Р.П., Шамович О.А.: Довідник для абітурієнтів та школярів (повний курс підготовки до вищих навчальних закладів). К.: «Літера ЛТД», 2019. 624 с.
2. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Підручник. 2-ге вид. Центр учбової літератури, 2017. 294 с.
3. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
4. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ

Логічне мислення включає здатність особи аналізувати інформацію на відповідність законам, правилам і методам побудови правильних міркувань, здатність аналізувати, оцінювати, доповнювати судження, міркування, аргументацію, викладені природною мовою.

Розвинуте логічне мислення є одним з ознак сучасної освіченої людини. Здатність чітко мислити, швидко приймати правильне рішення на підставі аналізу ситуації, що склалася забезпечує людині затребуваність й успішність у професійній діяльності. Наприклад, вміння використовувати весь арсенал логічних знань і способів переконання знадобиться в професійній юридичній діяльності.

Ключові поняття модуля: умовивід, дедукція, індукція, традукція (аналогія), безпосередній умовивід, перетворення, обернення, протиставлення, логічний квадрат, опосередкований умовивід, аргументація, обґрунтування, доказовість, факти, аргументи, дедуктивна аргументація, недедуктивна аргументація, доведення, структура доведення (теза, аргументи, демонстрація), пряме доведення, непряме доведення, непряме розділове доведення, доведення за аналогією, логічна структура аргументації, критика, спростування, структура спростування, критика тези, критика аргументів, критика демонстрації, конструктивна критика, деструктивна критика, пряме спростування, непряме спростування, спростування за аналогією, розділове спростування, паралогізм, софізм, логічний парадокс.

ТЕМА 4. ЛОГІКА ДЕДУКТИВНИХ МІРКУВАНЬ

Питання самостійної роботи:

1. Просте судження як складова умовиводу.

1.1. Логічна структура простого судження (суб'єкт, предикат, зв'язка, квантор).

1. 2. Види простих суджень

1.2.1. Види простих категоричних суджень за характером предиката: атрибутивні судження, судження входження до класу,

судження існування (екзистенційні), судження з відношенням (релятивні).

1.2.2. Визначені та невизначені судження.

1.2.3. Виділяючі та виключаючі судження.

1.2.4. Судження з простими і складними предикатами.

1.2.5. Види простих суджень за якістю (стверджувальні та заперечувальні) та кількістю (загальні й одиничні, загальні та часткові).

1.3. Логічні відношення між простими судженнями.

1.3.1. Порівнювані та непорівнювані судження.

1.3.2. Відношення сумісності суджень: тотожність (еквівалентність), перехрещення (частковий збіг), підпорядкування (логічне слідування).

1.3.3. Відношення несумісності суджень: суперечність (контрадикторність), протилежність (контрарність), під протилежність (субконтрарність).

1.4. Поняття про квантор, види кванторів.

1.5. Розподіленість термінів у простих судженнях (правила розподіленості та кругові схеми відношень між термінами в простих судженнях).

1.6. Логічний квадрат. Види відношень між простими судженнями за логічним квадратом.

1.7. Аналіз суджень за допомогою логіки предикатів.

2. Поняття та загальна характеристика умовиводу.

2.1. Логічна структура умовиводу: посилка (підстава), вивідне знання (логічний наслідок).

2.2. Умовивід та судження.

2.3. Види знань, що містяться в умовиводі. Обґрунтовуючі знання (наукова основа).

2.4. Форми і види умовиводів.

2.4.1. Поняття необхідного (дедуктивного) та імовірнісного (недедуктивного) умовиводу.

2.4.2. Види умовиводів за структурною відмінністю: дедукція, індукція, традиція (аналогія).

2.4.3. Демонстративні та недемонстративні умовиводи.

2.4.4. Безпосередні та опосередковані умовиводи.

2.5. Принцип логічного слідування та умови істинності висновку в умовиводі.

3. Логічний аналіз дедуктивного умовиводу.

- 3.1. Поняття дедуктивного умовиводу та його логічна структура.
- 3.2. Аксиома дедукції.
- 3.3. Умови визначення істинності дедуктивних умовиводів.
- 3.4. Правильний та неправильний умовиводи.
- 3.5. Прості і складні дедуктивні умовиводи.

4. Безпосередні умовиводи.

- 4.1. Безпосередні умовиводи: структура та характер висновку.
- 4.2. Види безпосередніх умовиводів та способи їх побудови.
 - 4.2.1. Перетворення (обверсія) та його правила.
 - 4.2.2. Обернення (конверсія) та його правила.
 - 4.2.3. Протиставлення (контрапозиція) та його правила.
- 4.3. Умовиводи за логічним квадратом.
- 4.4. Умовиводи з модальних суджень.

5. Загальна характеристика опосередкованих умовиводів та їх

види.

6. Простий категоричний силізм.

- 6.1. Структура та форма категоричного силізму.
- 6.2. Аксиома та загальні правила простого категоричного силізму.
- 6.3. Фігури та модуси категоричного силізму.
- 6.4. Спеціальні правила фігур простого категоричного силізму та їх обґрунтування.
- 6.5. Правильні модуси фігур простого категоричного силізму та їх виведення.
 - 6.5.1. Добір правильних модусів за допомогою кіл Ейлера.
 - 6.5.2. Застосування аналітичних таблиць для обґрунтування силістичних висновків.
- 6.6. Категоричний силізм із судженнями, що виділяють.
- 6.7. Умовиводи із суджень з відношеннями.
- 6.8. Логічні помилки в силізмах.
- 6.9. Умовиводи логіки предикатів.

7. Умовиводи зі складними судженнями.

- 7.1. Поняття та типологія умовиводів (силізмів) логіки висловлювань.
- 7.2. Розділові умовиводи.
 - 7.2.1. Суто розділовий умовивід: схема і правило отримання висновку.
 - 7.2.2. Розділово-категоричний силізм: правило побудови і схеми висновку.

7.2.3. Можливі помилки в розділово-категоричних умовиводах.

7.3. Умовні силогізми.

7.3.1. Суто умовний силогізм: схема і правило отримання висновку.

7.3.2. Умовно-категоричний силогізм: схема, правила отримання висновку і модуси.

7.3.3. Еквівалентно-категоричний силогізм: схеми правильної побудови.

7.3.4. Умовно-розділові (лематичні) силогізми: схеми побудови, правила і види (конструктивна та деструктивна дилеми).

7.3.5. Можливі помилки в умовно-розділових умовиводах.

8. Складні та скорочені умовиводи.

8.1. Полісилогізм: структура і види.

8.2. Ентимема (скорочений силогізм). Види ентимем.

8.3. Скорочені і складноскорочені силогізми (сорити та епіхейреми).

9. Значення дедукції.

9.1. Пізнавальна роль дедукції.

9.2. Дедукція і редукція.

9.3. Значення дедукції для юридичної практики.

Контрольні питання:

1. Які є види простих суджень?
2. Які є види категоричних суджень?
3. Що є основою поділу суджень за кількістю?
4. Що є основою поділу суджень за якістю?
5. Що є основою поділу суджень за кількістю та якістю одночасно?
6. Що таке термін судження?
7. Як за формальними ознаками визначити розподіленість (чи нерозподіленість) суб'єкта судження?
8. Як за формальними ознаками встановити, розподіленим чи нерозподіленим є предикат?
9. За яких умов «логічний квадрат» має сенс?
10. Які ви знаєте чотири висновки про протилежні судження?
11. Які ви знаєте чотири висновки про суперечні судження?
12. Що вам відомо про залежність суджень типу І та О від суджень типу А та Е?
13. Що вам відомо про залежність між судженнями типу О та І?

14. Яке значення має логіка предикатів?
15. Чим умовиводи відрізняються від інших форм мислення?
16. Чим відрізняються безпосередні умовиводи від опосередкованих?
17. Які умовиводи називаються безпосередніми?
18. Що називається перетворенням судження?
19. Які труднощі виникають при перетворенні суджень?
20. Що таке обернення?
21. Які труднощі виникають при оберненні?
22. Від чого залежить кількість судження-висновку при оберненні?
23. Що називається протиставленням?
24. Яка специфіка протиставлення предикатів?
25. З яких послідовних логічних операцій складається протиставлення предикатів?
26. Що характерне для суб'єкта і предиката висновку, одержаного за схемою протиставлення предикатів?
27. Що таке протиставлення суб'єктові?
28. З яких послідовних логічних операцій складається протиставлення суб'єктові?
29. З яких понять утворюється висновок при перебудові судження за схемою протиставлення суб'єктові?
30. У чому полягає логічна підстава для здійснення операцій перетворення та обернення?
31. Яке значення мають безпосередні умовиводи?
32. За яких умов «логічний квадрат» має сенс?
33. Чим відрізняються протилежні судження від суперечних?
34. Що таке проста контрапозиція?
35. Чим опосередковані умовиводи відрізняються від безпосередніх?
36. Що характерне для дедуктивних умовиводів?
37. На які види поділяються дедуктивні умовиводи залежно від того, з яких суджень вони складаються?
38. Які визначення простого категоричного силогізму ви знаєте і в чому полягає перевага кожного з них?
39. Як встановити структуру силогізму?
40. Як формулюється аксіома силогізму?
41. Що є об'єктивною основою аксіоми силогізму?
42. Як встановити, який із засновків є більшим, а який – меншим?
43. Як встановити середній термін силогізму?

44. Як встановити, який із крайніх термінів є більшим, а який – меншим?
45. Які ви знаєте правила термінів силогізму?
46. Чому в силогізмі має бути лише три терміни?
47. Чому середній термін повинен бути розподіленим принаймні в одному із засновків?
48. Чому крайній термін, який є нерозподіленим у засновку, не може бути розподіленим у висновку?
49. Чому крайній термін, який є розподіленим у засновку, раціональніше зробити розподіленим й у висновку?
50. Які ви знаєте правила засновків?
51. Чому з двох заперечних засновків не можна зробити ніякого висновку?
52. Чому з двох часткових засновків не можна зробити ніякого висновку?
53. Чому, якщо один із засновків є заперечним, то й висновок має бути заперечним?
54. Чому якщо один із засновків є частковим, то й висновок має бути частковим?
55. Чим відрізняються фігури силогізму?
56. Що характерне для першої, другої, третьої і четвертої фігур силогізму?
57. Які ви знаєте правила першої фігури силогізму?
58. Чому більший засновок першої фігури силогізму має бути загальним?
59. Чому менший засновок першої фігури силогізму має бути стверджувальним?
60. Чому більший засновок другої фігури силогізму має бути загальним?
61. Чому один із засновків другої фігури силогізму має бути заперечним?
62. Чому менший засновок третьої фігури має бути стверджувальним, а висновок – частковим?
63. Які ви знаєте значення терміна «модус силогізму»? Скільки є різновидів силогізму, які різняться лише за кількістю та якістю суджень, що входять до їх складу? Скільки з цих різновидів не суперечать правилам засновків?
64. Скільки є різновидів силогізму, що різняться як за кількістю та якістю засновків і висновків, так і за місцем розташування в них

середнього терміна?

65. Скільки цих різновидів силогізму є правильними (тобто такими, що не суперечать як правилам засновків і термінів силогізму, так і правилам фігур)?

66. Чому люди часто вдаються до ентимем?

67. Які види ентимем ви знаєте?

68. Який порядок перетворення (відновлення) ентимеми в повний силогізм?

69. Який силогізм називається складним?

70. Що таке просилогізм?

71. Що називається епісилогізмом?

72. Які види полісилогізмів (складних силогізмів) ви знаєте?

73. Яке значення мають складні й складно-скорочені силогізми?

74. Які ви знаєте модуси розділово-категоричного умовиводу?

75. Від чого залежить істинність висновку розділово-категоричного умовиводу?

76. Які модуси має розділово-умовний умовивід?

77. Що характерне для чисто умовного умовиводу?

78. Яка будова умовно-категоричного умовиводу?

79. Які ви знаєте модуси умовно-категоричного умовиводу?

80. Що таке дилема, трилема, полілема?

81. Які дилеми називаються простими, а які – складними?

82. Що характерне для конструктивних дилем?

83. Які дилеми називаються деструктивними?

84. Які є види умовиводів?

Література:

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.

2. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. 11-те вид., випр. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2015. 262 с.

3. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.

4. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 4-те вид., переробл. та допов. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 334 с.

5. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

6. Хоменко І. В. Логіка - юристам: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
7. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.
8. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.
9. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.
10. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
11. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
12. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.
13. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.
14. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
15. Логіка. Підручник. За заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с.
16. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ТЕМА 5. НЕДЕДУКТИВНІ МІРКУВАННЯ В ЛОГІЦІ

Питання самостійної роботи:

1. Загальна характеристика та види недедуктивних (імовірнісних) умовиводів.

- 1.1. Математична та логічна ймовірність. Ступені ймовірності.
- 1.2. Неправильні модуси умовних і розділових силогізмів та їх значення для пізнання.

2. Індуктивні умовиводи.

- 2.1. Логічна природа індукції. Об'єктивні підстави індуктивних умовиводів.

2.2. Структура та види індуктивних умовиводів. Повна та неповна індукція.

2.3. Сутність та пізнавальна роль повної індукції.

2.4. Характеристика та види неповної індукції. Популярна та наукова індукція.

2.5. Умови підвищення ступеня ймовірності індуктивного висновку.

2.6. Індуктивні методи встановлення причинних зв'язків.

2.7. Спостереження та експеримент, їх роль у дослідженні причинних зв'язків.

2.8. Редукція у встановленні причинних зв'язків.

2.9. Статистичні узагальнення.

2.9.1. Індуктивна природа статистичних узагальнень.

2.9.2. Популяція, приклад і частота ознаки.

2.10. Помилки в індуктивних умовиводах.

2.11. Взаємозв'язок індукції та дедукції.

3. Умовиводи за аналогією (традукція).

3.1. Логічна природа, об'єктивна основа і сутність умовиводів за аналогією.

3.2. Структура умовиводу за аналогією.

3.2.1. Судження про наявність основи у зразка.

3.2.2. Судження про наявність основи у суб'єкта.

3.2.3. Судження про наявність переносної ознаки у зразка.

3.2.4. Судження про наявність переносної ознаки у суб'єкта.

3.3. Види умовиводів за аналогією (аналогія властивостей, аналогія відношень).

3.4. Умови, що підвищують ступінь імовірності висновків за аналогією.

3.5. Логічні правила умовиводу за аналогією.

3.6. Роль та місце аналогії в логічному мисленні.

3.7. Умови підвищення ефективності аналогій.

3.8. Аналогія та моделювання.

3.9. Історичні аналогії та паралелі.

Контрольні питання:

1. Чим індуктивні умовиводи відрізняються від дедуктивних?
2. Які умовиводи називаються ймовірними?
3. Що характерне для повної індукції?
4. В чому полягає сутність математичної індукції?

5. Яка індукція називається неповною?
 6. Що характерне для популярної індукції?
 7. Яка індукція називається науковою?
 8. Які ви знаєте методи встановлення причинних зв'язків між явищами?
 9. В чому полягає суть методу єдиної подібності?
 10. Як формулюється метод єдиної відмінності?
 11. Які переваги має поєднаний метод подібності й відмінності?
- Що ви знаєте про метод супутніх змін?
12. Як формулюється метод залишків?
 13. Як можна підвищити ймовірність висновків за неповною індукцією?
 14. Яку роль відіграє індукція в процесі пізнання і перетворення дійсності?
 15. Що таке аналогія?
 16. Чому аналогія дає лише ймовірні висновки?
 17. Які види аналогії ви знаєте?
 18. Як можна підвищити ймовірність висновків за аналогією?

Література:

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.
2. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
3. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 4-те вид., переробл. та допов. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 334 с.
4. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
5. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.
6. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.
7. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
8. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.

9. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.

10. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.

11. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.

12. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ТЕМА 6. ЛОГІЧНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

Питання самостійної роботи:

1. Загальна характеристика логічної аргументації.

1.1. Сутність логічної аргументації.

1.2. Доказовість як необхідна умова розвитку науки.

1.3. Факти та аргументи.

1.4. Переконливість аргументації.

1.5. Співвідношення аргументації та логічного обґрунтування знання.

1.6. Співвідношення доведення і аргументації, спростування і критики.

2. Типи та види аргументації.

2.1. Доказова та недоказова аргументація.

2.2. Пояснення і передбачення як види логічного обґрунтування знання.

3. Логічні основи доведення.

3.1. Поняття, сутність і значення доведення.

3.2. Доведення та умовивід.

3.3. Логічна структура доведення (теза, аргументи, демонстрація).

3.4. Види доведення

3.4.1. Види доведення за формою умовиводів, в яких здійснюються доведення: дедуктивне доведення, індуктивне доведення.

3.4.2. Генетичне доведення та його методи.

3.4.3. Пряме та непряме доведення. Види непрямого доведення (апагогічне, розділове).

3.5. Правила доведення та можливі логічні помилки (правила і помилки стосовно тези, аргументів, демонстрації).

3.6. Пряме і непряме доведення висновку логіки висловлювань.

3.7. Метод аналітичних таблиць.

4. Логічний аналіз критики та спростування.

4.1. Критика та її види.

4.1.1. Критика тези. Критика аргументів, критика демонстрації.

4.1.2. Конструктивна та деструктивна критика.

4.2. Спростування як окремий випадок критики.

4.2.1. Поняття, сутність та структура спростування.

4.2.2. Зв'язок спростування та доведення.

4.2.3. Методи та види спростування.

4.2.4. Спростування тези, аргументів та демонстрації.

5. Паралогізми, софізми, парадокси, апорії, антиномії в пізнанні, їх види та методи усунення або розв'язання.

6. Гіпотеза як форма пізнання.

6.1. Логічна природа, структура та об'єктивна основа гіпотези.

6.2. Види гіпотез, їх характеристика, логічна природа та роль у пізнанні (загальні і часткові, описові й пояснювальні, ретроспективні, превентивні та прогностичні гіпотези).

6.3. Поняття робочої гіпотези.

6.4. Конкуруючі гіпотези в науці.

6.5. Гіпотеза та версія. Особливості версій.

6.6. Побудова гіпотези, її доведення та спростування.

6.6.1. Етапи розробки гіпотези.

6.6.2. Критерії відбору гіпотез.

6.6.3. Роль аналізу та синтезу, умовиводів та емпіричного досвіду при побудові гіпотез.

6.6.4. Логіко-методологічні вимоги до гіпотези.

6.7. Гіпотетико-дедуктивний метод.

6.8. Доведення гіпотези

6.8.1. Пряме та непряме доведення гіпотези.

6.8.2. Способи доведення гіпотези.

6.9. Зміна ступеня ймовірності гіпотези.

6.10. Спростування гіпотези.

6.10.1. Спростування гіпотези шляхом фальсифікації наслідків.

6.10.2. Повне та часткове спростування гіпотез.

6.11. Умови перетворення гіпотези на достовірне знання.

6.12. Гіпотези в юридичному пізнанні.

Контрольні питання:

1. Що ви можете сказати про терміни «доведення» і «аргументація»?
2. Яка будова доведення?
3. Що спільного і відмінного мають теза доведення і висновок умовиводу, з допомогою якого вона обґрунтовується?
4. Які є види аргументів?
5. Як визначається «демонстрація»?
6. Які ви знаєте види доведення?
7. Чим прямі доведення відрізняються від непрямих?
8. Що характерне для непрямого доведення?
9. Яке доведення називається апагогічним?
10. Що таке розділове доведення?
11. Які ви знаєте правила стосовно тези доведення?
12. Які помилки виникають внаслідок порушення правил стосовно тези?
13. Які є правила стосовно аргументів?
14. Які ви знаєте помилки, що виникають при порушенні правил стосовно аргументів?
15. Як формулюється правило стосовно демонстрації доведення?
16. Які помилки виникають внаслідок порушення правила стосовно демонстрації?
17. Як визначається поняття «спростування»?
18. Що таке спростування тези?
19. Що характерне для спростування шляхом обґрунтування істинності антитези?
20. Яка специфіка спростування шляхом зведення до абсурду?
21. Що характерне для спростування аргументів?
22. У чому полягає специфіка спростування демонстрації?
23. Який вид спростувань є найсильнішим і чому?
24. Чи має підстави пропонент повторно проголосити свою тезу, вдаючись до тих самих аргументів, які щойно були спростовані?
25. Чи має підстави опонент, спростувавши аргументи пропонента, оголосити його тезу хибною?
26. Чи має підстави пропонент повторно проголосити свою тезу, вдаючись до тієї ж форми міркування, неспроможність якої щойно

була обґрунтована опонентом?

27. Чи має підстави опонент, встановивши неспроможність форми міркування (демонстрації) пропонента, зробити висновок, що його теза хибна?

28. Чи має підстави опонент, спростувавши і аргументи, і демонстрацію доведення пропонента, оголосити його тезу хибною?

29. Чи має підстави опонент, встановивши невідповідність тези пропонента правилам стосовно тези, оголосити останню хибною?

30. Чи має підстави опонент оголосити свою повну перемогу над пропонентом, обґрунтувавши хибність його тези?

31. Чи має підстави пропонент повторно проголосити свою тезу після того, як він підшукає інші аргументи або іншу демонстрацію замість спростованих опонентом?

32. Як визначаються поняття антиномії та парадоксу?

33. Які значення має термін «гіпотеза»?

34. Що характерне для гіпотези як форми розвитку знань? Яким умовам повинна відповідати гіпотеза?

35. Які види гіпотез ви знаєте?

36. Чим робоча гіпотеза відрізняється від наукової?

37. Що таке версія?

38. Яка будова гіпотези?

39. Що значить побудувати гіпотезу?

40. Як відбувається перевірка гіпотези?

41. У чому полягає спростування (фальсифікація) гіпотези? Яку роль відіграє гіпотеза?

42. У якому зв'язку перебуває гіпотеза з іншими формами пізнання?

Література:

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.

2. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 4-те вид., переробл. та допов. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 334 с.

3. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

4. Хоменко І. В. Логіка - юристам: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.

5. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.

6. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.
7. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.
8. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
9. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
10. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.
11. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.
12. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.
13. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Монографія. Центр учбової літератури, 2020.
14. Конверський А.Є. Критичне мислення. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
15. Логіка. Підручник. За заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с.
16. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Критичне мислення як загальна здатність розуміння дискурсивної організації мовлення, оцінки ідей та думок передбачає також перевірку точності тверджень та обґрунтованості міркувань, системну оцінку аргументів на основі чітких раціональних критеріїв, генерацію та інтелектуальну обробку інформації, отриманої на основі спостереження, досвіду, комунікації або власних роздумів.

Критичне мислення передбачає наявність п'яти важливих характерних рис: 1) вміє мислити самостійно; 2) вміє шукати і

аналізувати інформацію; 3) допитливість (має бажання пізнати щось нове); 4) вмiє знайти власне рішення проблеми та сформулювати переконливу аргументацію рішення; 5) вмiє публічно обговорювати та відстоювати свою думку в дебатах, дискусії, обговоренні. Критичне мислення відрізняється від творчого. Під час критичного мислення нові рішення будуються на основі відомої інформації, яка накладається на існуючий життєвий досвід, а під час творчого мислення нові рішення будуються, виходячи за межі відомої інформації та життєвого досвіду.

Ключові поняття модуля: мовець, слухач, автор, читач, учасник спілкування, комунікант, адресат, адресант, мовна особистість, комунікативна роль, образ, оповідач, герой, персонаж, дійова особа, текст, метатекст, гіпертекст, підтекст, інтертекстуальність, опис, розповідь, роздум (міркування), комунікація (вербальна й невербальна), спілкування, комунікативний процес, мовленнєва дія (комунікативний акт), вербальний контакт, монолог, діалог, полілог, дискурс, мотив, мета спілкування (комунікативна мета), інтенція (намір) мовця, функція, стратегія, тактика, кодекс, закон, принцип, максима комунікації, ситуація, контекст, умови спілкування, статус, комунікативна роль, інформація, повідомлення, обсяг інформації, позатекстова інформація, експліцитна інформація, імпліцитна інформація, фільтр, фрейм, пресупозиція, інференція, експлікатури, імплікатури, тема-ремне членування (відоме, дане), цілісність, зв'язність, інформативність, логічність, експресивність, емоційність, зміст, тема, мікротема, ідея, головна думка, побічна ідея, дійсність, референція, факт, уява, уявлення, поняття, концепт, судження, оцінка, значення, смисл, концептуальна картина світу, форма, структура, назва, композиція, сюжет, фабула, абзац, надфразна єдність, топос, хронотоп (часопростір), мова, мовна картина світу, мовлення, код, мовний (вербальний) засіб вираження, невербальний засіб, стилістичний засіб виразності, риторична фігура, риторичний прийом, стиль (науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, епістолярний, конфесійний, розмовно-побутовий), підстиль, рід, жанр, закон риторики, розділ риторики, інвенція, диспозиція, елокуція/елоквенція, меморія, акція, логос, етос, пафос, топос, комунікативна позиція, точка зору, доведення, переконання, преференція, провокування, затягування, апеляція (звертання), запрошення, вибачення, наказ, прохання, привітання,

дискусія, комунікативна поведінка, домінування, маніпуляція, суперництво, партнерство, співробітництво, конфлікт, компроміс, етикет, формула ввічливості, кліше, ціннісна картина світу, звук, слово, речення, висловлення, фраза, питання, відповідь, репліка, пропозиція, інтонація, наголос, засіб зв'язку

ТЕМА 7. МОВЛЕННЄВА КОМУНІКАЦІЯ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Питання самостійної роботи:

1. Природа та форми комунікації.

- 1.1. Сутність і природа спілкування і комунікації.
- 1.2. Функції спілкування.
- 1.3. Типи спілкування.
- 1.4. Моделі комунікації.

2. Компоненти комунікації.

- 2.1. Компоненти та засоби комунікації.
- 2.2. Канали комунікації. Комунікативний шум.
- 2.3. Вербальні компоненти спілкування.
- 2.4. Розуміння мови та мовлення.
- 2.5. Невербальні компоненти спілкування.
- 2.6. Ситуативний контекст спілкування. Зворотний зв'язок у комунікації.

3. Форми мовного спілкування.

- 3.1. Класифікація форм мовного спілкування.
- 3.2. Діалог та полілог.

4. Породження і сприйняття мовлення як основа комунікації.

5. Загальна характеристика складових комунікативного акту.

- 5.1. Сутність комунікативного акту.
- 5.2. Прагматичні аспекти комунікації.
- 5.3. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування.
- 5.4. Комунікативні інтенції. Стратегії мовленнєвого спілкування.
- 5.5. Мовна та комунікативна компетенція мовців.

6. Засоби мовного коду в комунікації.

- 6.1. Складові комунікативного акту, пов'язані з мовним кодом.
- 6.2. Дискурс як процес і найзагальніша категорія організації мовного коду в спілкуванні.

6.3. Складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування.

6.3.1. Стиль спілкування. Мовна особистість у комунікації.

6.3.2. Усне і писемне спілкування. Функціональний стиль мовлення.

6.3.3. Комунікативно-риторичні якості мовлення.

6.3.4. Етикет мовленнєвого спілкування.

6.3.5. Регістр як категорія комунікації.

6.3.6. Тональність як складова мовленнєвого спілкування.

6.3.7. Атмосфера спілкування.

6.4. Комунікативні девіації (невдачі).

6.5. Міжкультурна комунікація.

Контрольні питання:

1. Визначте сутність і природу спілкування і комунікації.
2. Які функції спілкування?
3. Які існують типи спілкування?
4. Назвіть основні моделі комунікації.
5. Які існують компоненти та засоби комунікації?
6. Охарактеризуйте вербальні компоненти спілкування.
7. Охарактеризуйте невербальні компоненти спілкування.
8. Які виділяють форми мовного спілкування?
9. В чому суть комунікативного акту?
10. Назвіть та охарактеризуйте основні складові комунікативного акту.
11. Які існують засоби мовного коду в комунікації?
12. Охарактеризуйте складові комунікації, пов'язані з риторикою мовлення і ситуацією спілкування.

Література:

1. Конверський. А.Є. Критичне мислення. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. 2-ге видання, доповнене. К.: «Академія», 2009. 376 с.
3. Загнітко А.П. Основи дискурсології: Науково-навчальне видання. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
4. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.

5. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.

6. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.

7. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.

8. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.

9. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордієвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.

10. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Монографія. Центр учбової літератури, 2020.

11. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

ТЕМА 8. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДИСКУРСУ

Питання самостійної роботи:

1. Загальна характеристика дискурсу.

1.1. Поняття дискурсу.

1.2. Дискурс і мова.

1.3. Дискурс і діалог.

1.4. Типи, модуси, жанри і функціональні стилі дискурсу.

2. Текст як результат і одиниця комунікації.

2.1. Дискурс і текст.

2.2. Типологія текстів.

2.3. Структура дискурсу і тексту.

3. Мовленнєвий акт у структурі повідомлення.

3.1. Перформативи і констативи.

3.2. Імплікації та імплікатури дискурсу. Непрямий мовленнєвий акт.

4. Засоби дискурсу та мовленнєвого впливу.

4.1. Фонетичні аспекти дискурсу.

4.2. Лексичні засоби виразності дискурсу.

4.3. Синтаксичні засоби виразності дискурсу.

5. Інформація в комунікативних актах, дискурсах і текстах.

5.1. Експліцитна та імпліцитна інформація в комунікації.

5.2. Імпліцитна інформація в комунікативних актах.

5.3. Зіставлення пресупозицій та інших типів імпліцитної інформації.

5.4. Категорія авторитетності в дискурсі. Проблема авторства дискурсу і тексту.

5.5. Дискурсивний час. Темпоральність, аспектуальність, таксис. Дейксис.

5.6. Анафоричні відношення.

5.7. Визначеність і невизначеність.

5.8. Невербальні засоби дискурсу.

5.9. Інтертекстуальність дискурсу. Прецедентні тексти. Гіпертекст.

6. Дискурс та аргументація.

6.1. Софістика, еристика, діалектика, риторика, поетика як різні парадигми дискурсу та аргументації.

6.2. Комунікативно-прагматичний контекст аргументації.

6.3. Аргументація як особливий вид комунікації. Аргументація в процесі комунікації.

6.4. Доведення і переконливість.

7. Логічний аналіз суперечки.

7.1. Сутність суперечки.

7.2. Види суперечки. Раціональна та нераціональна суперечка.

7.3. Класифікація, основні принципи і правила ведення суперечки.

7.4. Диспут, дебати, дискусія, полеміка.

7.5. Стратегія і тактика суперечки.

7.6. Коректні і некоректні прийоми в суперечках.

7.7. Логічний аналіз запитань і відповідей.

Контрольні питання:

1. Що таке дискурс?

2. Які ви знаєте типи, модуси, жанри і функціональні стилі дискурсу?

3. Як співвідносяться дискурс і текст?
4. Які виділяють типи текстів?
5. Які ви знаєте засоби дискурсу?
6. Що таке експліцитна інформація в комунікативних актах та які її види?
7. Що таке імпліцитна інформація в комунікативних актах та в чому вона проявляється?
8. Які ви знаєте невербальні засоби дискурсу?
9. Які ви знаєте парадигми дискурсу та аргументації? Розкрийте їх суть.
10. Яке значення аргументації в процесі комунікації?
11. Що таке суперечка, дебати, диспут, полеміка?
12. Які види суперечки ви знаєте?
13. Які ви знаєте коректні й некоректні засоби ведення суперечки?
14. Яка роль запитань у процесі пізнання?
15. Які види запитань ви знаєте?
16. Які типові помилки трапляються при формулюванні запитань?

Література:

1. Конверський А.Є. Критичне мислення. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. 2-ге видання, доповнене. К.: «Академія», 2009. 376 с.
3. Загнітко А.П. Основи дискурсології: Науково-навчальне видання. Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
4. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
5. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.
6. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.
7. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
8. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.
9. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією

ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень. За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.

10. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Монографія. Центр учбової літератури, 2020.

11. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Гнатюк Я.С. Логіка: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 356 с.
2. Жеребкін В.Є. Логіка: Підручник. 11-те вид., випр. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2015. 262 с.
3. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
4. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. ф-тів вищ. навч. закл.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 4-те вид., переробл. та допов. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 334 с.
5. Конверський А. Є. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. 6-те вид. перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2017. 420 с.
6. Хоменко І.В. Логіка. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. 400 с.
7. Хоменко І. В. Логіка - юристам: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
8. Тофтул М.Г. Логіка: Підручник. К.: Академія, 2008. 400 с.
9. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. 2-ге видання, доповнене. К.: «Академія», 2009. 376 с.
10. *Загнітко А.П. Основи дискурсології: Науково-навчальне видання.* Донецьк: ДонНУ, 2008. 194 с.
11. Конверський А.Є. Сучасна логіка. Підручник. 2-ге вид. Центр учбової літератури, 2017. 294 с.
12. Гайштут О.Г., Ушаков Р.П., Шамович О.А.: Довідник для абітурієнтів та школярів (повний курс підготовки до вищих навчальних закладів). К.: «Літера ЛТД», 2019. 624 с.
13. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник. (2-е видання, перероблене та доповнене). К.: Центр учбової літератури, 2020. 408 с.
14. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2019. 400 с.
15. Партико З.В. Логіка: Підручник. 2-ге вид. К.: Ліра-К, 2020. 351 с.
16. Ряшко В.І. Логіка. К.: Центр учбової літератури, 2019. 328 с.

17. Конверський. А.Є. Критичне мислення. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.

18. Логіка. Підручник. За заг. ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2022. 220 с.

Допоміжна

1. Брокман Дж. Эта книга сделает вас умнее. Новые научные концепции эффективности мышления / Перевод с англ. М.: АСТ, 2016. 512 с.

2. Дуцяк І. З. Логіка: Підручник. К.: Знання, 2016. 406 с.

3. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. К.: Либідь, 2002. 152 с.

4. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософської логіки: Підручник. Київ: Абрис, 1997. 350 с.

5. Кэрролл Л. Логическая игра. Москва: МГУ, 1991. 374 с.

6. Мельников В.Н. Логические задачи. Киев, Одесса, 1989. 343 с.

7. Слоун П. Оригинальные головоломки на нестандартное мышление / Перевод с англ. М.: Астрель. 2007. 102 с.

8. Тофтул М. Г. Логіка. Словник-довідник. К.: Видавництво «Академія», 2017. 312 с.

9. Тягло О. В. Критичне мислення: Навч. посіб. Х.: Основа, 2008. 189 с.

10. Уемов А. И. Основы практической логики с задачами и упражнениями. Одесса: Одесский государственный университет им. И. И. Мечникова, философское отделение ИСН, 1997. 399 с.

11. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки: Навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2001. 192 с.

12. Щербина О. Логіка для юристів. 2-ге вид. К.: Юрид. думка, 2007. 264 с.

13. Юридична аргументація. Логічні дослідження: монографія За заг. ред. О. М. Юркевич. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2015. 336 с.

14. Комаха Л.Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні. Монографія. Центр учбової літератури, 2020.

15. Гусерль Е. Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки. Харків.: Фоліо, 2018. 372 с.

16. Логічне знання для вирішення ТЗНПК. Навчальний посібник для студентів, що готуються до вступних випробувань за технологією ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень.

За ред. О. П. Невельської-Гордєєвої. 3-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право, 2020. 202 с.

17. Юркевич О. М., Павленко Ж. О. Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід. Навч. посіб. 4-е вид., доп. та перероб. Харків: Контраст, 2022. 236 с.